

Sygn. akt I ACa 1317/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Sobierajski (spr.)
Sędziowie:	SSA Elżbieta Uznańska SSO del. Krzysztof Hejosz
Protokolant:	st. prot. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa W. J.

przeciwko (...) SA w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 10 lipca 2013 r. sygn. akt I C 3025/12

oddala apelację.

I A Ca 1317/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 31 października 2012 r. W. J. (1) domagała się zasądzenia od (...) S.A. w W. kwoty 100.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4.10.2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu żądania W. J. (1) wskazała, że w dniu 14 września 2004 r. w T. doszło do wypadku komunikacyjnego, spowodowanego przez kierującego samochodem osobowym marki F. (...) – M. M. (1), który wyjechał z drogi podporządkowanej nie ustępując pierwszeństwa przejazdu jadącemu drogą główną pojazdem marki F. (...) W. K., w wyniku czego doprowadził do zderzenia obu pojazdów. Pasażerem pojazdu marki F. (...) był ojciec powódki J. G., który na skutek doznanych obrażeń ciała zmarł. Sprawca wypadku M. M. (2) został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Busku Zdroju za popełnienie czynu z art. 177 § 2 k.k. Posiadał on obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w pozwanym (...) S.A.

Pozwany (...) SA w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu, według norm przepisanych. Strona pozwana zarzuciła, że ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za następstwa tego zdarzenia jedynie w granicach określonych w art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. W przepisie tym nie są objęte ochroną ubezpieczeniową zdarzenia, których następstwem jest naruszenie dóbr osobistych, dlatego też brak jest jego zdaniem przesłanek do konstruowania odpowiedzialności ubezpieczyciela w oparciu o przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Wyrokiem wydanym w dniu 10 lipca 2013 roku Sąd Okręgowy w Kielcach zasądził od (...) SA w W. na rzecz W. J. kwotę 20 000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lipca 2013 roku, oddalił powództwo w pozostałej części, nakazał pobrać od (...) SA w W. na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Kielcach) kwotę 1035,69 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, nie obciążył powódki kosztami sądowymi i zasądził od W. J. na rzecz (...) SA w W. kwotę 2170,20 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok powyższy został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 14 września 2004 r. w T. kierujący samochodem marki F. (...) M. M. (2) naruszył nieumyślnie zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że wyjechał z drogi podporządkowanej nie ustępując pierwszeństwa przejazdu jadącemu drogą główną pojazdem marki F. (...) W. K. i zajeżdżając mu drogę doprowadził do zderzenia wymienionych pojazdów, na skutek czego pasażer pojazdu F. (...) J. G. doznał obrażeń ciała skutkujących jego zgonem na miejscu zdarzenia.

Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2005 r., wydanym w sprawie II K 68/05 Sądu Rejonowego w Busku Zdroju M. M. (2) został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 §2 kk i skazany na karę jednego roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący trzy lata oraz na karę grzywny. Pojazd sprawy posiadał w dacie zdarzenia obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w (...) S.A. w W.. J. G. w chwili śmierci miał 46 lat. Bezpośrednio przed wypadkiem zamieszkiwał w T. wraz z rodziną. J. G. otrzymywał świadczenie rentowe w wysokości około 600 zł miesięcznie, pomagał w pracach gospodarczych i domowych. Podejmował dorywcze prace w celu zwiększenia swoich dochodów. Pozostawał on w dobrych, ciepłych relacjach z córką W. G. (obecnie J.). Jeździł z córką do krewnych, na wycieczki rowerowe oraz na ryby, motywował ją do nauki. W. J. (1) obecnie ma 25 lat.

W 2004 roku miała 16 lat i była uczennicą pierwszej klasy technikum. Jest najmłodszym dzieckiem z trojga rodzeństwa. O śmierci ojca dowiedziała się wracając ze szkoły. Bezpośrednio po śmierci ojca powódka czuła ból, miała problemy z zasypianiem i z jedzeniem, zaczęła osiągać gorsze wyniki w nauce. Na koniec pierwszej klasy miała poprawkę, otrzymała promocję do drugiej klasy. W. J. (2) po upływie roku od śmierci ojca zaczęła uczestniczyć w spotkaniach towarzyskich, poznała obecnego męża. Gdy była w trzeciej klasie technikum zaszła z nim w nieplanowaną ciążę i nie była w stanie ukończyć szkoły. Za mąż wyszła w wieku 18 lat. Obecnie powódka ma dwoje dzieci małżeńskich. Nie pracuje, sprawuje opiekę nad dziećmi. Mąż powódki posiada zawód murarza, pracuje niesystematycznie. Cała rodzina zajmuje jeden pokój w domu matki powódki. Sytuacja materialna rodziny jest trudna. U powódki nie doszło do powikłań okresu żałoby pod postacią zespołu depresyjnego czy pourazowego. Żałoba po śmierci ojca przebiegała u powódki w niepowikłany sposób i nie przedłużała się. W. J. (2) z zaburzeniami adaptacyjnymi, z którymi borykała się tuż po śmierci ojca poradziła sobie bez fachowej pomocy. Zaczęła żyć jak normalna nastolatka, wychodziła z domu, spotykała się ze znajomymi, jeździła na dyskoteki. Obecnie utrzymuje się u niej obniżona zdolność do wypoczynku, napięcie, lęk o przyszłość, impulsywność i wybuchy złości. Większość tych problemów jest implikowana niekorzystną sytuacją materialną powódki i jej rodziny. Proces żałoby po upływie kilku lat od wypadku obecnie się u niej zakończył. Powódka nie doznała uszczerbku na zdrowiu z powodu śmierci ojca, nie wymaga pomocy z tego powodu.

Powyższe ustalenia poczynił sąd I instancji na podstawie zeznań powódki oraz opinii biegłej psycholog R. P., które to dowody uznał za wiarygodne i stanowiące podstawę do przyjęcia powyższych ustaleń.

W oparciu o te ustalenia uznał sąd I instancji powództwo za uzasadnione co do samej zasady, natomiast jeśli chodzi o wysokość dochodzonej żądanie za rażąco wygórowane.

Pozwany kwestionował zarówno zasadę, jak i jego wysokość żadanego przez powódkę zadośćuczynienie twierdząc, iż na gruncie przepisu art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. nr 124, poz. 1152 ze zmianami) odpowiedzialność ubezpieczyciela nie obejmuje zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych bliskich zmarłego w wyniku czynu niedozwolonego (wypadku drogowego), za który ponosi odpowiedzialność ubezpieczony sprawca tego czynu.

Sąd nie podzielił tego stanowiska i uznał, że wypadek, w którym śmierć poniósł ojciec powódki, spowodował, że naruszone zostały dobra osobiste W. J. (2) w postaci prawa do życia w wielopokoleniowej rodzinie i utrzymywania relacji z ojcem- wzorcem osobowym i gwarantem zabezpieczania potrzeb materialnych. To z kolei rodzi po stronie powódki prawo do domagania się zadośćuczynienia wynikającego z przepisu art. 448 kc w zw. z art. 24 kc. przywołał w tym zakresie sąd I instancji utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone m.in. w uchwale z dnia 13 lipca 2011 roku, sygn. III CZP 32/11, z którego wynika, że Sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie przepisu art. 448 w zw. z art. 24 § 1 kc także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 roku wskutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Skoro zatem w ramach zwartej umowy ubezpieczenia ubezpieczyciel przejmuje odpowiedzialność cywilną sprawcy to ani z przepisów ustawy, ani z umowy nie wynika, aby odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych osoby zmarłej, wywołane śmiercią na skutek wypadku spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym, za którą on sam ponosi odpowiedzialność, była wyłączona. W ocenie Sądu więź między córką a ojcem była silna gdyż J. G. uczestniczył w wychowaniu córki, spędzał z nią czas, motywował ją do nauki. Jego nagła śmierć spowodowała ból, cierpienie i zrodziła poczucie krzywdy u powódki. To skutkowało

uznanie za zasadne żądania W. J. (2) do kwoty 20 000 zł.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc. Na koszty obu stron składają się koszty zastępstwa przez radcę prawnego. Powódka wygrała w 20%, ale uległa w 80%, co uzasadnia zasądzenie na rzecz strony pozwanej (po uprzednim wzajemnym zarachowaniu) kwoty 2170,20 zł tytułem części kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana, która zaskarżyła go w części zasądzonej powództwo i wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędna wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym, Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz naruszenie art. 448 kc w zw. z art. 24 kc polegające na przyjęciu, iż żądanie zadośćuczynienia przysługuje powódce od ubezpieczyciela.

Z powołaniem się na te zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części zasądzonej powództwo i oddalenie go również w tej części.

W uzasadnieniu zarzutów strona pozwana wywodziła, że przywołany przepis art. 34 wyżej cytowanej ustawy nie uzasadnia zasądzenia zadośćuczynienia należnego na podstawie art. 24 kc w zw. z art. 448 kc od ubezpieczyciela na rzecz osoby pośrednio poszkodowanej.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Jakkolwiek zasadność roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej oparta o przepisy art. 24 kc w zw. z art. 448 kc z powodu naruszenia dobra osobistego w postaci zerwania prawa do więzi rodzinnej była dyskusyjna w orzecznictwie i piśmiennictwie to w obecnym stanie rzeczy w świetle jednolitego orzecznictwa Sądu Najwyższego istnienie tego roszczenia nie może być poważane. Nie ma zdaniem Sądu Apelacyjnego przeszkód do

uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c. Szczególna więź członków, przysługująca zarówno dziecku, jak i rodzicom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje bowiem na status dobra osobistego w postaci szczególnej emocjonalnej więzi rodzinnej, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. Spowodowanie śmierci osoby bliskiej może zatem stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42 i z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012, nr 1 poz. 10 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 91, z dnia 25 maja 2011, II CSK 537/10, nie publ., z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, nie publ. i z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, nie publ.). Zadośćuczynienie przyznawane na podstawie art. 448 k.c. kompensuje - zgodnie z przytoczonym wyżej orzecznictwem Sądu Najwyższego - szkodę niemajątkową (krzywdę), której w związku ze śmiercią spowodowaną ruchem pojazdu mechanicznego doznają osoby najbliższe zmarłego na skutek naruszenia ich własnego dobra osobistego w postaci prawa do więzi rodzinnej. Taki charakter zadośćuczynienia, którego podstawą są przepisy art. 24 kc i art. 448 kc prowadzi do wniosku, że przepis art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym, Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych(Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzenia stanowiącego podstawę roszczeń powódki nie wyłączał roszczenia opartego na tych podstawach. Ubezpieczeniem OC objęta jest odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Wyrządzenie czynu niedozwolonego może jednocześnie stanowić naruszenie dóbr osobistych wymienionych w art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, jak utrata życia, uszkodzenie ciała, czy rozstrój zdrowia. Obowiązek naprawienia szkody obejmuje zatem również naprawienie krzywdy przy czym szkody poprzez zapłatę odszkodowania zaś krzywdy przez zapłatę odpowiedniej kwoty z tytułu zadośćuczynienia. Ten zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela został zaakceptowany w orzecznictwie i potwierdzony uchwałą Sadu Najwyższego z dnia 22 grudnia 2012 roku, III CZP 93 /12 w której wyrażono pogląd:

Artykuł 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) - w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 r. - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

Z tych względów apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.